

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 25. november 2015
(OR. en)

14437/2/15
REV 2

JEUN 110
EDUC 307
SOC 688
EMPL 447
CULT 84
SAN 394

MENETLUSTE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Kuupäev: 23. november 2015

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 13635/15 JEUN 97 EDUC 286 SOC 634 EMPL 417 CULT 74 SAN 357

Komisjoni dok nr: 11825/15 JEUN 68 EDUC 247 SOC 511 EMPL 334 CULT 45 SAN 271
+ ADD 1-7

Teema: Nõukogu ja komisjoni 2015. aasta ühisaruanne Euroopa noortevaldkonnas tehtava koostöö uuendatud raamistiku (2010–2018) rakendamise kohta
- *Vastuvõtmine (23. november 2015)*

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu ja komisjoni 2015. aasta ühisaruanne Euroopa noortevaldkonnas tehtava koostöö uuendatud raamistiku (2010–2018) rakendamise kohta, mille nõukogu võttis vastu 23. novembril 2015 toimunud 3428. istungil.

Nõukogu ja komisjoni 2015. aasta ühisaruanne Euroopa noortevaldkonnas tehtava koostöö uuendatud raamistiku (2010–2018) rakendamise kohta

Noorte sotsiaalne ja inimkapital on Euroopa üks tähtsamaid varasid tulevikuks. Euroopa Liit ja selle liikmesriigid peavad investeerima potentsiaali, mida 90 miljonit noort eurooplast kannavad oskuste, loovuse ja mitmekesisuse näol.

Majanduskriis on tabanud noori eriti tugevalt. See on suurendanud lõhet suuremate ja väiksemate võimalustega noorte vahel. Mõned noored on ühiskonnaelust ja kodanikuühiskonnast järjest rohkem välja tõrjutud. Veelgi hullem – mõned on kõrvaletõmbumise, marginaliseerumise või isegi vägivaldse radikaliseerumise ohus.

See on põhjus, miks komisjon ja liikmesriigid jätkasid ajavahemikul 2013–2015 koostööd, et parandada noorte tööalast konkurentsivõimet, integreerimist tööturul, sotsiaalset kaasamist ja osalemist. Suureneva sotsiaal-majandusliku lõhe valguses tuleb poliitika abil jätkuvalt lahendada suuri sotsiaalseid probleeme, millega paljud noored silmitsi seisavad. Meil on vaja leida jätkusuutlikud lahendused, et võidelda noorte töötusega, tugevdada sotsiaalset kaasatust ning ennetada vägivaldset radikaliseerumist. See eeldab süstemaatilist koostööd paljude poliitikavaldkondade üleselt nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil, näiteks tööhõive, hariduse, koolituse, mittediskrimineerimise, sotsiaalpoliitika, kodanikuks (sealhulgas liidu kodanikuks) olemise ja noorte, aga ka kultuuri, spordi ja tervise vallas.

Aastatel 2016–2018 peaks noortevaldkonna koostööraamistiku¹ eesmärgiks olema kaasata rohkem ja erinevamaid noori, eelkõige neid, keda ohustab tõrjutus. See peaks aitama neil leida kvaliteetseid töökohti ja osaleda ühiskonnaelus. Poliitikaalast koostööd noorsootöö, vabatahtliku tegevuse ja demokraatlikus elus osalemise vallas täiendatakse ELi rahastamisega programmi „Erasmus+” raames. Rahastamine muudest vahenditest – Euroopa Sotsiaalfondist (ESF) ja noorte tööhõive algatusest – on mõeldud noorte tööturule kaasamiseks ning nende inimkapitali arendamiseks.

1. Sissejuhatus

EL toetab noorte tööhõivet, tööalast konkurentsivõimet ja sotsiaalset kaasamist, eelkõige oma üldise töökohtade, majanduskasvu ja investeringute tegevuskava ning strateegia „Euroopa 2020” raames ja selliste ELi vahendite nagu programmi „Erasmus+”, ESFi ja noorte tööhõive algatuse kaudu.

Lisaks toetab, kooskõlastab ja täiendab EL liikmesriikide meetmeid noortevaldkonna koostööraamistiku kaudu vastavalt ELi toimimise lepingu artiklitele 6 ja 165. Koostööraamistikus kutsutakse ELi ja liikmesriike üles:

- looma hariduses ja tööturul rohkem ja võrdseid võimalusi kõikidele noortele ning
- edendama kõikide noorte kodanikuaktiivsust, sotsiaalset kaasatust ja solidaarsust.

Raamistik toetab selliste meetmetega nagu tõendite kogumine, vastastikune õppimine ja noortega dialoogi pidamine tegevust kaheksas valdkonnas: haridus ja koolitus, tööhõive ja ettevõtlus, tervis ja heaolu, osalemine, vabatahtlik tegevus, sotsiaalne kaasatus, noored ja maailm ning loovus ja kultuur.

¹ Nõukogu 27. novembri 2009. aasta resolutsioon Euroopa noortevaldkonnas tehtava koostöö uuendatud raamistiku (2010–2018) kohta, ELT C 311, 19.12.2009, lk 1–11.

Käesolevas aruandes hinnatakse edusamme koostööraamistiku eesmärkide ja prioriteetide saavutamisel aastail 2013–2015, tuginedes noorte olukorra ning ELi ja liikmesriikide tasandil võetud poliitikameetmete hindamisele.

2. Euroopa noored praegu²

Pärast 2013. aastat on jätkunud kriisi ulatuslik mõju noortele. Täiskasvanuks saamine on muutunud keerulisemaks ja individuaalsemaks ning see trend on alates 2008. aastast järsult tugevnenud.

Täiskasvanuks saamist märgistavad olulised muutused – koolist tööle, majanduslikust sõltuvusest oma eelarvega elamisele – ja vajadus saada iseseisvaks, mis jätab noored muutuvate majandus-, sotsiaal- ja keskkonnatingimuste kätte. Poliitika peaks noori sellel teel saatma ja aitama neil täielikult realiseerida oma potentsiaali.

Allpool esitatud andmed annavad aimu 15–29aastaste noorte³ olukorrast.

Praeguse põlvkonna noored on paremini haritud kui kunagi varem, ...

Haridusnäitajatest ilmnevad positiivsed suundumused. Kuigi ELi lõikes esineb endiselt suuri erinevusi, väheneb praegu haridussüsteemist varakult lahkuvate noorte osakaal⁴.

Kõrghariduse omandamise määr on tõusnud: 2010. aastal oli see 33,8 % ja 2014. aastal 37,9 %⁵.

Isegi kui ELi töötuse määr kolmanda taseme haridusega töötajate puhul tõusis, on see endiselt ikkagi palju madalam kui kõige madalama haridustasemega töötajate puhul. Aga ka neid inimrühmi võib ohustada vaegtööhõive ja nad võivad olla tööturu võimaluste jaoks üle kvalifitseeritud.

² Üksikasjade ja analüüsi aluseks olevate andmeallikatega tutvumiseks vt komisjoni talituste töödokument SWD(2015)169 noorte olukorra kohta ELis.

³ Kui ei ole osutatud teisiti.

⁴ Eurostati näitaja „haridussüsteemist varakult lahkunud noor”: 2010. aastal 13,9 %, 2014. aastal 11,1 %, vanuserühm 18–24 aastat. (Näitaja püsib endiselt kõrgel tasemel eelkõige Hispaanias, Itaalias, Maltal, Portugalis ja Rumeenias.)

⁵ Eurostat, 30–34aastased kolmanda taseme hariduse omandanud.

Paljud noored ühendavad sotsiaalvõrgustikke luues ülemaailmseid sidemeid ja kohalikke juuri: 2014. aastal kasutas veebipõhiseid sotsiaalvõrgustikke 82 % noortest. Noored kasutavad poliitikas osalemiseks uusi vorme, kasutades sageli sotsiaalmeediat, kuid hääletavad üldiselt vähem kui vanemad põlvkonnad. Sellegipoolest on paljud oma kohaliku kogukonna aktiivsed liikmed: ligikaudu pooled kuulusid 2014. aastal vähemalt ühte organisatsiooni ja veerand olid vabatahtlikud⁶. See diferentseeritud pilt noorte osalemisest muudab küsitavaks kehtivad arusaamad sellest, mida tähendab kodanikuks olemine.

... kuid kriis on tekitanud uusi lõhesid

Paljudel noortel on raskusi kvaliteetsete töökohtade leidmisega, mis takistab tõsiselt nende iseseisvumist. Kuigi pärast 2013. aasta tippu noorte töötus suuremas osas liikmesriikidest langes, on see endiselt tõsine probleem: 8,7 miljonit Euroopa noort ei leia tööd⁷ ja nende osa, kes seisavad silmitsi pikaajalise töötuse või mittevabatahtliku osalise tööajaga, on endiselt suur.

Kokku 13,7 miljonit noort ei tööta ega õpi (NEET-noored)⁸. Peaaegu 27 miljonit noort on vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus. Vaesuse määr on noorte hulgas kõrgem kui kogu elanikkonnas ja mittevabatahtlik osalise tööajaga töötamine või pikaajaline ajutistel töökohtadel töötamine seab selle põlvkonna pikaajalise vaesuse ohtu⁹.

Mitteaktiivsus, vaesus ja tõrjutus ei ründa ühtlaselt. Väiksemate võimalustega elutee alustajatel kipuvad ebasoodsad tingimused kuhjuma. NEET-noorteks saavad tõenäolisemalt sisserändaja taustaga noored, madalate õpitulemustega või terviseprobleemidega noored¹⁰. Sisserändajatest vanematega uues riigis sündinud noorte töötus on peaaegu 50 % suurem kui ELi teiste noorte oma¹¹.

⁶ Eurobaromeetri kiiruuring 408, 2014.

⁷ Eurostat, 2014.

⁸ Eurostat, 2014.

⁹ *Rising inequality: youth and poor fall further behind*, OECD, 2014.

¹⁰ *NEETs*, Eurofound, 2012 ja OECD, 2015.

¹¹ *Indicators of immigrant integration - Settling in 2015*, OECD ja Euroopa Komisjoni ühisuuring.

Suureneb lõhe noorte vahel, kes õpivad, on töö leidmise suhtes kindlad ning osalevad ühiskonna-, kodanikuühiskonna- ja kultuurielus, ning nende vahel, kellel on vähe lootust elada täisväärtuslikku elu ja keda ohustab tõrjutus ning marginaliseerumine.

Need lõhed ähvardavad õõnestada sotsiaalset struktuuri ja jätkusuutlikku pikaajalist majanduskasvu¹². Euroopa vananev elanikkond muudab kõigi noorte integreerimise veelgi tähtsamaks ja pakilisemaks, austades samas nende mitmekesisust.

Selle lõhe vael pool olevad noored leiavad, et neil on oma poliitilisi seisukohti raske kuuldavaks teha. Mida vähem haritud või vähem ühiskonnaellu kaasatud nad on, seda vähem nad hääletavad, teevad vabatahtlikku tööd või osalevad kultuurilises tegevuses¹³. Näiteks on NEET-noorte usaldus avalik-õiguslike asutuste vastu väiksem ning nad osalevad vähem ühiskonnaelus ja kodanikuühiskonna tegevustes kui nende eakaaslased.

Ükski poliitikameede ei ole lahendus, kuid kõik nad aitavad kaasa

Kõik noored väärivad õiglaseid ja võrdseid võimalusi, kuid see nõuab pikaajalisi investeeringuid. EL ja selle liikmesriigid peavad oma pädevusse kuuluvates valdkondades võtma kasutusele kõik poliitikasuunad, mis võiksid noorte väljavaateid parandada.

Selleks, et muuta hiljutised taastumismärgid kestvaks ja jätkusuutlikuks majanduskasvuks, on EL astunud samme töökohtade loomiseks ning majanduskasvu ja investeeringute edendamiseks, sealhulgas teinud jõupingutusi, et aidata noortel naasta kvaliteetsetele töökohtadele. EL ja liikmesriigid saavad oma jõupingutustes tugineda noortegarantiile,¹⁴ Euroopa Sotsiaalfondile ja Euroopa investeerimiskavale.

¹² *In it together: why less inequality benefits all, OECD, mai 2015.*

¹³ Eurobaromeetri kiiruuring 408, 2014.

¹⁴ Nõukogu soovitus noortegarantii loomise kohta, ELT C 120, 26.4.2013, lk 1.

Töökohtade loomine on otsustava tähtsusega, kuid alati ei piisa sellest täieliku kaasatuse tagamiseks. Haridus ja koolitus saavad pakkuda noortele tööturul vajalikke oskusi ning aidata ületada ebavõrdsust ja soodustada ühiskonnas ülespoole liikumist. Kogu ELi haridus- ja koolitusvaldkonna kiireloomuliseks väljakutseks on investeerida ja moderniseerida piisavalt kiiresti selle potentsiaali realiseerimiseks¹⁵. Ka väljaspool klassiruumi toimiv noortepoliitika saab aidata noortel omandada õigeid oskusi, et valmistada neid ette eluks ja tööks.

Noortel peaks olema võimalus kasvada üles kaasavas ja pluralistlikus kogukonnas, mis tugineb Euroopa demokraatlikele väärtustele, õigusriigi põhimõttele ja põhiõigustele. Selleks, et kaitsta sallivust, mitmekesisust ja vastastikust austust, hõlmab ELi julgeoleku tegevuskava meetmeid, mille raames käsitletakse äärmuslusega seotud vägivalda algpõhjusi ja ennetatakse radikaliseerumist, sealhulgas noorte kaasatuse ja osalemise edendamise teel¹⁶. Käesoleva aasta terrorirünnakud Pariisis ja Kopenhaagenis on juhtinud uut tähelepanu neile keerulistele probleemidele. 2015. aasta märtsi Pariisi deklaratsioonis võtsid ELi haridusministrid ja komisjon endale kohustuse võtta Euroopa väärtuste kaitseks täiendavaid meetmeid.

¹⁵ Ühisaruanne „Haridus ja koolitus 2020” (HK 2020), COM(2015) 408.

¹⁶ COM(2015) 185.

3. ELi ja liikmesriikide meetmed aastatel 2013–2015¹⁷

3.1. ELi meetmed: tööalane konkurentsivõime, kaasamine ja osalemine

Tegevus kõikides ELi poliitikavaldkondades

Noorte tööhõive ja tööalane konkurentsivõime olid 2013.–2015. aastal endiselt olulisemad prioriteedid.

Õpitulemuste parandamiseks võtsid liikmesriigid Euroopa poolaasta raames meetmeid, millega vähendada haridussüsteemist varakult lahkumist ja toetada kõrghariduse omandamist, et saavutada strateegia „Euroopa 2020” peamised eesmärgid. Nende jõupingutused toetusid hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilisele raamistikule, samuti programmile „Erasmus+”. Alates 2012. aastast on liikmesriigid, tuginedes nõukogu soovitusel mitteformaalse ja informaalsete õppe tunnustamise kohta, hakanud kehtestama meetmeid, mis võimaldavad noortel kõige paremini ära kasutada seda, mida nad omandavad väljaspool formaalharidust.

EL ja liikmesriigid võtsid endale ülesande vähendada noorte töötust, lihtsustades üleminekut koolist tööle. 2013. aastal kehtestati noortegarantii: struktuurne raamistik, pakkuks noortele töökohta, õpipoisiõpet, praktikakohta või haridustee jätkamist nelja kuu jooksul pärast koolist lahkumist või töötuks jäämist. ESFist ja noorte tööhõive algatusest eraldatakse noorte aktiveerimiseks ja tööhõiveks vähemalt 12,7 miljardit eurot. Aastail 2014–2020 kulutatakse haridusmeetmete ligikaudu 27 miljardit eurot ESFi vahendeid. Noored saavad kaudselt kasu ka ligikaudu 11 miljardi euro suurusest ESFi rahastusest teistele algatustele, näiteks tööhõiveteenuste kaasajastamisele ja füüsilisest isikust ettevõtjana töötamise toetamisele. Noorte tööhõive algatuse meetmed peaksid soodustama koostööd eri asutuste ja teenistuste vahel, et aidata eelkõige NEET-noori integreeritud viisil.

¹⁷ Rohkem üksikasju noortevaldkonnas avatud koordineerimise meetodi kasutamise tulemuste kohta on esitatud komisjoni talituste töödokumendis (SWD(2015) 168); http://ec.europa.eu/youth/policy/implementation/report_en.htm.

Alates 2013. aastast on Euroopa Õpipoisiõppe Liit saanud toetust erasektorilt ning alates 2014. aastast on praktika kvaliteediraamistikku käsitleva nõukogu soovitus¹⁸ eesmärgiks toetada kvaliteetset õpet ja õiglasi töötingimusi. Komisjon täiendas tööpakkumiste alase teabe jagamise süsteemi EURES raames noortele tööotsijatele suunatud teavet ning käivitas algatuse „Sinu esimene EURESe töökoht”, millega aidatakse noortel leida tööd välismaal.

Lisaks ELi julgeoleku tegevuskavale ja Pariisi deklaratsioonile kohustusid liikmesriigid suurendama jõupingutusi, et edendada kõigi noorte kaasamist ja osalemist ühiskonnaelus. Komisjon kaasas selliste meetmete nagu Euroopa noortenädal abil kodanikuühiskonda, et teha koostööd kaasatuse, kodanikuks olemise ja kultuuridevahelise dialoogi vallas. Programmi „Erasmus+” raames suurendatakse kõigi nende valdkondade rahastamist. Need jõupingutused täiendavad ELi rahastatava radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku tööd, mis osutab hariduse ennetavale rollile ning kriitilise mõtlemise ja demokraatlike väärtuste õpetamisele võitluses radikaliseerumisega. Sellega seoses rõhutas komisjon, kui oluline on julgustada noori suhtuma äärmuslaste sõnumitesse kriitiliselt,¹⁹ ning toonitas programmi „Erasmus+” potentsiaali õppimisega seotud liikuvuse ja sidusrühmade vaheliste partnerluste toetamisel, mille abil saavad noored arendada vastupanuvõimet äärmuslikele vaadetele²⁰.

Konkreetsed noortepoliitika meetmed

ELi koostöö raames keskenduti sotsiaalsele kaasamisele ja noorte võimaluste parandamisele, sealhulgas õigustele juurdepääsu ja poliitikas osalemise edendamisele. Nõukogu nõudis noortepoliitika suuremat panust strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamisse ning kinnitas oma kavatsust kaasata paremini NEET-noori ja edendada noorte ettevõtlust.

¹⁸ ELT C 88, 27.3.2014, lk 1.

¹⁹ COM(2013) 941 „Terrorismi ja vägivaldse äärmusluseni viiva radikaliseerumise ennetamine: ELi reaktsiooni tõhustamine”.

²⁰ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/about-ran/ran-prevent/index_en.htm

Noorsootöö on olnud ELi noortevaldkonna tegevuskavas kõrgel kohal alates 2013. aastast. Komisjoni uuring tõestas noorsootöö olulisust noorte jaoks nende elu eri aspektides²¹ ning 2015. aastal määrati teises Euroopa noorsootöö konventsioonis kindlaks kõige pakilisemad probleemid ja kutsuti üles koostama Euroopa noorsootöö tegevuskava²². Lisaks palus nõukogu komisjonil asjakohaste uuringute ja eksperdirühma töö tulemusi silmas pidades kaaluda ettepaneku esitamist noorsootööd käsitleva nõukogu soovitusel koostada.

Pidades silmas muret noorte traditsioonilistest osalusvormidest kõrvaletõmbumise pärast, kogus komisjon tõendeid²³ selle kohta, et nad soovivad endiselt osaleda, kuid vajavad enamaid ja *erinevaid* osalemisvõimalusi. Poliitikakujundajate ülesanne on teha kindlaks, kuidas kõige paremini reageerida. Nõukogu 2015. aasta resolutsioon, milles käsitletakse noorte julgustamist osaleda poliitilises tegevuses Euroopa demokraatia elluviimisel, annab raamistiku selle ülesandega tegelemiseks.

Poliitikast reaalse muutuveni: „Erasmus+”

2014. aastal käivitas EL programmi „Erasmus+” hariduse, koolituse, noorte ja spordi valdkonnas. 2020. aastani toetatakse programmist 14,7 miljardi euroga nelja miljoni noore ja haridustöötaja õpiliikuvust; 10 % eelarvest on ette nähtud noorteprojektidele ning neist rahastatakse ligikaudu 400 000 noore noortevahetust ja 100 000 noore osalemist Euroopa vabatahtlikus teenistuses. Rahastamine on eelmise programmiga „Aktiivsed noored” võrreldes suurenenud 80 %.

„Erasmus+” ühendab poliitikat ja programmi varasemast paremini. Sellest rahastatakse strateegilisi partnerlusi haridusasutuste vahel, soodustades valdkondadevahelist koostööd. Noortepass²⁴ toetas jätkuvalt mitteformaalse ja informaalset õppimist: riiklikud noortepassid on passi juurutamisest alates neid välja andnud peaaegu 250 000. Noortepassi mõju laiendamiseks tegi nõukogu ettepaneku rakendada seda teistes sektorites ning toetada sellest inspireeritud riiklike tunnustusvahendite kasutamist.

²¹ Uuring *Value of youth work in the EU*, 2014; eksperdirühma aruanded noorte loome- ja innovatsioonipotentsiaali ning noorsootöö kvaliteeti puudutavate lähenemisviiside kohta.

²² <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8491-2015-INIT/en/pdf>

²³ Uuring *Youth participation in democratic life*, 2013.

²⁴ Noortepass on vahend mitteformaalse ja informaalset õppe tunnustamiseks noorsootöös; seda kasutatakse programmi „Erasmus+” noortepassist rahastatavate projektide jaoks. <https://www.youthpass.eu/en/youthpass/>.

Ulatuslikum töö sihtrühmadega

Kasutades nii veebipõhiseid kui ka muid vahendeid, kohustus komisjon paremini teavitama noori võimalustest, mida pakuvad ELi poliitika ja programmid. Veelgi olulisem oli see, et selle eesmärk oli kuulata ära noorte seisukohad ja ideed. 1,5 miljoni üksikkülastajaga 2014. aastal on Euroopa noorteportaalist saanud nende meetmete tugisammas, reklaamides piiriülese vabatahtliku tegevuse võimalusi ning pakkudes juurdepääsu EURESe teabele töö- ja praktikakohtade pakkumiste kohta. 2015. aastal kogus komisjon Euroopa noortenädala käigus „Ideelaboreis” noorte ideid. Nädala üritustel osales 137 000 ja sotsiaalmeedia kaudu 1,2 miljonit inimest.

Komisjon jätkab Euroopa noorteportaaali ja teiste internetiplatvormide ülesehituse ja toimivuse parandamist. Ta tugevdab koostööd noortega otsekontaktis olevate võrgustikega, näiteks Eurodeskiga, kus töötab 1200 infospetsialisti.

3.2. Liikmesriikide meetmed

Liikmesriigid viivad ellu üha enam valdkonnaülest noortepoliitikat, mille keskmes on tööhõive ning sotsiaalne ja ühiskondlik kaasamine. Mitmeid meetmeid on võetud noorte integreerimiseks tööturule; tihti on seda tehtud noortegarantii kavade raames ja seda on toetatud ELi rahaliste vahenditega ESFist ja noorte tööhõive algatusest. Lisaks viidi 2014. aastal komisjoni otsesel toetusel läbi 18 väikesemõõtmelist katseprojekti. Kõik liikmesriigid on esitanud noortegarantii rakenduskavad. Nende rakendamisel tehtud edusamme hinnatakse Euroopa poolaasta raames. Enamik liikmesriike kaasas noorteorganisatsioone ja kaks kolmandikku kaasas noorteaustusi noortegarantii kontekstis loodud partnerluste raames.

Vastuseks murele noorte kasvava sotsiaalse tõrjutuse pärast võtsid peaaegu kõik liikmesriigid meetmeid, et parandada NEET-noorte kaasamist. Suurem osa kohustus parandama noorte juurdepääsu kvaliteetteenustele ning 80 % toetas noorsootööd ja -keskusi. Ent noorsootöö eelarvet on kärbitud terves Euroopas,²⁵ samas kui vaesuse ja tõrjutuse ohus olevate noorte osa suurendab vajadust sekkumise järele.

²⁵ Uuring *Value of Youth Work in the EU*, 2014.

Osaluse valdkonnas töötas 27 liikmesriiki välja noortega peetava dialoogi mehhanismid, 25 andis avaliku sektori toetust noorteorganisatsioonidele ning kaks kolmandikku edendas veebipõhise meedia kasutamist ja suurendas aruteluvõimalusi. Ehkki liikmesriigid on soovinud kaasata noori tervest sotsiaal-majanduslikust spektrist, siis võttes arvesse mõne rühma jätkuvalt väiksemat osalust, saavad kõigi tasandite poliitikakujundajad endiselt rohkem ära teha alaesindatud rühmade kaasamiseks.

4. Valitsemine ja noortevaldkonna koostööraamistiku rakendamine 2013.–2015. aastal

Liikmesriikide aruanded koostööraamistiku rakendamise kohta on tugev alus, millelt jätkata ELi noortevaldkonna koostööd. Raamistik on aidanud edendada riikide noortevaldkonna tegevuskavasid ja valdkondadevahelist koostööd noorte toetamiseks, mida näitavad asjakohased tõendid ja kogemuste vahetus.

Selleks et muuta raamistiku rakendamine tõhusamaks, võiksid komisjon ja liikmesriigid parandada asjakohaste andmete ja muude tõendite vahetamist väljaspool noortevaldkonda. Samas võiksid nad neid kasutada alusena rohkem tulemile suunatud noortepoliitikale. Mõlema raames tuleks toetada noorte probleemide lahendamist teiste poliitikavaldkondade abil. ELi tasandil oleks võimalik mitmekesistada vastastikust õppimist, luues näiteks uusi võimalusi vastastikuseks õppimiseks, mis on kohandatud eri liikmesriikide vajadustele. Struktureeritud dialoogi noortega tuleks muuta kaasavamaks.

Peamisi tegevusi ja vahendeid käsitletakse üksikasjalikult allpool.

Raamistik tegevuskava kujundajana

Raamistik andis tugeva tõuke riiklikele noortevaldkonna tegevuskavadele. Alates 2010. aastast on selle valdkonna algatusi või vahendeid juurutanud pea kõik liikmesriigid. Kahes kolmandikus liikmesriikides tugevdas raamistik riiklikke noortepoliitika prioriteete ning ühes kolmandikus mõjutas see kohalikku ja piirkondlikku tasandit. 11 liikmesriiki viis oma riikliku noortepoliitika kooskõlla raamistikuga.

Raamistikuga innustati valdkondadevahelist koostööd. Peaaegu kõigil liikmesriikidel on institutsionaalsed mehhanismid (näiteks talitustevahelised struktuurid ja regulaarsed ministeeriumitevahelised kohtumised), et tagada noortepoliitikale valdkonnaüleline lähenemisviis.

Nõukogu esimese ELi noorte töökava (2014–2015) eesmärk oli tõhustada raamistiku rakendamist ning selle tegevustest võttis osa enamik liikmesriike. Kaksikümmend kolm liikmesriiki leidis, et töökava täitis oma eesmärgi ja kajastas riiklikke prioriteete hästi, kuid mõned hoiatasid üheksa-aastasele raamistikule mittevastavate või sellega paralleelsete lähenemisviiside eest.

Tõenditel põhinev poliitika: kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed arengud

Noorte olukorda ELis mõõdetakse regulaarselt tulemustabeli alusel, mis koosneb 41 näitajast noori mõjutavate tingimuste kohta²⁶. Liikmesriigid kasutavad neid näitajaid üha rohkem, isegi kui see ei ole veel tulemuseks andnud süstemaatilist tulemusele suunatud noortepoliitikat.

Näitajad ja täiendavad tõendid Eurostatilt, Eurofoundilt ning Euroopa Komisjoni ja Euroopa Nõukogu partnerlusest, eelkõige need, mis on saadud Euroopa noorteadlaste ühenduse analüüsist, aitavad liikmesriikidel ja komisjonil tuvastada uusi suundumusi ning prioriteete vastavalt kohandada.

Komisjon ja liikmesriigid peavad neid tõendeid jagama teistega, kes noortega töötavad, väljudes noortepoliitika raamidest. ELi tasandil pakub uus noorteseire veebisait²⁷ kasutajasõbralikku juurdepääsu võrgus olevatele andmetele. Alates 2016. aastast annab ajakohastatud teavet noortevaldkonna riiklike poliitikate, õigusaktide ja programmide kohta uus Noorteviki. Seda täiendatakse uue noortegarantii seire näitajate raamistikuga, mille esimesi andmeid on oodata 2015. aasta lõpuks.

²⁶ SEK(2011) 401.

²⁷ http://ec.europa.eu/youth/dashboard/index_en.htm.

Üksteiselt õppimine: kogemuste jagamine

Liikmesriigid on üksteiselt õppinud, eelkõige eksperdirühmades osalemise kaudu. Aastail 2013–2015 tegelesid eksperdid noorte loome- ja innovatsioonipotentsiaali toetamise võimalustega, noorsootöö panusega noorte kriisiaegsetesse probleemidesse ja noorsootöö kvaliteediga. Tulemusi kasutati nõukogu töös ning haridus-, koolitus- ja noortefoorumi aruteludel²⁸. Kvaliteetset noorsootööd käsitlevat 2015. aasta aruannet²⁹ kasutati sisendina nõukogu järeldustele noorsootöö tõhustamise kohta sidusate ühiskondade tagamiseks,³⁰ milles kutsuti üles juurutama kvaliteedialast viite- ja suunisdokumenti riikide noorsootöö organisatsioonidele.

Liikmesriigid õppisid üksteise kogemustest ka komisjoni ja Euroopa Nõukogu partnerluse raames korraldatud tegevuste kaudu; väiksemad liikmesriikide rühmad korraldasid konkreetset teabevahetust ühist huvi pakkuvates küsimustes, näiteks seoses kohaliku tasandi noorsootööga.

Selleks et maksimaalselt kasutada mitmesuguseid vastastikuseid õppimisvõimalusi, peaks uus töökava hõlmama paindliku raamistiku väljatöötamist, et lihtsustada juurdepääsu teabele ja tegevuste tulemustele. See peaks innustama järelduste kasutamist ja aitama kokku viia ühiste huvidega partnereid.

Struktureeritud dialoog: laiemate sihtrühmadeni jõudmine ja dialoogi kinnistamine poliitilisse tegevuskavasse

ELi struktureeritud dialoog poliitikakujundajate, noorte ja nende esindajate vahel on üldise arvamuse kohaselt paljutõotav vahend noorte ärakuulamiseks. Selle esimene pooleteiseaastane tsükkel, mis lõppes 2011. aastal, aitas kujundada järgnenud ELi algatusi noorte töötuse alal. Aastatel 2013–2015 käsitleti dialoogi käigus sotsiaalset kaasatust ja noorte võimaluste parandamist ning selle soovitusetega on hiljem tegeletud nõukogus.

²⁸ Nõukogu resolutsioon Euroopa Liidu noorte töökava (2014–2015) kohta, 20. mai 2014.

²⁹ *Quality Youth Work - A common framework for the further development of youth work*
http://ec.europa.eu/youth/library/reports/quality-youth-work_en.pdf

³⁰ Mai 2015.

Struktureeritud dialoog on alates 2013. aastast edasi arenenud ning on paremini hõlmatud Euroopa noortepoliitika tegevuskavasse. Osalejate arv on rohkem kui kahekordistunud ja viimases tsüklis osales umbes 40 000 noort, kusjuures paljud neist tegid seda suuremate rühmade nimel. Ka riigisisised dialoogid võtavad sellest eeskuju ja hakkavad esile kerkima.

Struktureeritud dialoog ei ole oma täit potentsiaali veel saavutanud: see ei jõua ikka veel suure hulga noorteni, kellel on vähem võimalusi ja nõrgem poliitiline hääl. Komisjon toetab laiemate sihtrühmadeni jõudmist programmi „Erasmus+” toetuste kaudu, millega toetatakse riikide jõupingutusi, ning 2014. aastal käivitatud veebipõhise konsultatsioonivahendi kaudu. Veel üks väljakutse on jälgida dialoogi tulemuste kasutuselevõttu ELi ja liikmesriikide poliitikas. Vastutuse huvides ja selleks, et motiveerida noori osalemist jätkama, peaksid kõigi tasandite poliitikakujundajad andma paremat tagasisidet noorte reageerimisele Euroopa noorteportaali ja riikide tööühikute kaudu. 2015. aasta ELi noortearuande tulemuste, samuti ELi noortevaldkonna koostööraamistiku käimasoleva vahehindamise tulemuste põhjal võib struktureeritud dialoogi tulevikus täiustada.

5. ELi noortevaldkonna koostöö tulevik (2016–2018)

Võrdsed haridus-, töö- ja osalemisvõimalused kaasavates kogukondades

Vastavalt ELi poliitilistele prioriteetidele, liikmesriikide aruannetele raamistiku rakendamise kohta ning kogutud andmetele ja tõenditele tuleks koostööraamistiku tulevase töötsükli raames eelkõige:

- suurendada kõigi noorte sotsiaalset kaasatust, võttes arvesse Euroopa alusväärtusi;
- suurendada kõigi noorte osalemist Euroopa demokraatia elluviimisel ja Euroopa kodanikuühiskonnas;
- hõlbustada noorte siirdumist noore-east täiskasvanu ellu, eelkõige integreerimist tööturule.

Nende prioriteetidega seoses ning pidades samas meeles, et liikmesriikide ja komisjoni tegevus on suunatud kõigile noortele, pööratakse erilist tähelepanu järgmistele rühmadele:

- marginaliseerumisohus noored;
- noored, kes ei tööta ega õpi (NEET-noored);
- sisserändaja taustaga noored, sealhulgas hiljutised sisserändajad ja noored pagulased.

Komisjon ja liikmesriigid võtavad nendes valdkondades meetmeid, kasutades sealhulgas ELi noorte töökava, raamistiku vahendeid ja vajaduse korral koostööd teiste poliitikavaldkondadega, et edendada:

- sotsiaalset kaasamist ja teavitustegevust, et jõuda erineva taustaga noorteni, eelkõige kehvemate võimalustega noorteni, et tagada nende täielik osalemine ühiskonnaelus ja kodanikuühiskonna tegevuses;
- noorsootöö, noorteorganisatsioonide ja -võrgustike suutlikkust, et need toimiksid kaasajatena, aidades noortel osaleda kogukonnatöös, tegeleda vabatahtliku tööga ja kutsuda esile positiivseid sotsiaalseid muutusi;
- kvaliteetse noorsootöö tunnustamist, arendades selle suutlikkust kaasata ning reageerida uutele ühiskondlikele, käitumuslikele ja tehnoloogilistele muutustele;
- uusi demokraatlikes protsessides osalemise vorme ja juurdepääsu poliitilisele otsustusprotsessile nii veebipõhiste kui ka muude vahendite kaudu;
- uusi nõutavaid oskusi, sealhulgas kodanikuks olemise, meedia- ja digikirjaoskuse, kriitilise mõtlemise ja kultuuridevahelise mõistmise vallas;
- noorte juurdepääsu põhiõigustele, mittediskrimineerivat käitumist ja kultuuridevahelist mõistmist ning

- vabatahtlikku tegevust, sealhulgas selliste ELi programmide kaudu nagu Euroopa vabatahtlik teenistus ja uus ELi humanitaarabi vabatahtlike algatus, et ühendada õppimine ja kodanikuühiskonnas osalemine³¹; ulatuslikumat täiendavust riikide ja rahvusvaheliste osalejate vahel, et parandada piiriülest vabatahtlikku tegevust ja paremini siduda riigisisest vabatahtlikku tegevust Euroopa vabatahtliku teenistusega.

Neid prioriteete järgiv ELi struktureeritud dialoog noortega peaks edendama kõigi noorte kaasamist sallivasse, mitmekesisesse ja demokraatlikku ühiskonda. Järgmine dialoog peab hõlmama palju suuremat hulka noorterühmi, eriti neid, kes ei ole dialoogis siiani osalenud, muu hulgas kasutades kergemaid kaasamise vahendeid, mis on kohandatud noorte vajadustele ja harjumustele.

Noortepoliitika ELi laiemas tegevuskavas

Noortepoliitika ei saa toimida isoleeritult. Koostöö ja vastastikune täiendavus poliitikavaldkondadega, nagu tööhõive, haridus, koolitus, tervis ja heaolu, kultuur, digimeedia, säästev areng, kodanikuks olemine ja sport, on äärmiselt oluline.

Koostööraamistik saab sellist koostööd toetada oma mehhanismide kaudu. ELi töökava kaudu saavad komisjon ja liikmesriigid edasi rakendada ja täiustada sektoriüleseid struktuure ja töömeetodeid. See aitab saavutada üldisi eesmärke noortevaldkonnas: luua kõigile noortele rohkem ja võrdseid haridus- ja töövõimalusi ning edendada kõigi noorte kodanikuaktiivsust, sotsiaalset kaasatust ja solidaarsust.

Euroopa noortevaldkonna koostöö peaks olema osa laiemast noori käsitlevast poliitilisest tegevuskavast. Reaalse mõju saavutamiseks peavad ELi ja liikmesriikide poliitikakujundajad tegema koostööd kohapealsete töötajate, teenuseosutajate, koolitajate ja ettevõtetega, et mobiliseerida ressursse ja rahalisi vahendeid, jõudmaks piisava hulga noorteni. Nad peaksid püüdma leida uuenduslikke lahendusi keerulistele nähtustele, nagu marginaliseerumine, tõrjutus ja vähene osavõtt.

³¹ Hoolimata Euroopa vabatahtliku teenistuse toetusesaajate arvu kahekordistamisest, on ELi tasandi piiriülene vabatahtlik tegevus endiselt tagasihoidlik.

Lõppkokkuvõttes tuleb kiiresti jõupingutusi suurendada. Selleks et pakkuda enamatele noortele reaalselt võimalust saada täielikeks ja aktiivseteks kogukonnaliikmeteks, on vaja terviklikku lähenemisviisi, mis oleks eesiseisva väljakutsega kooskõlas. Selleks on vaja kooskõlastatud poliitilist tegevuskava, mis tugineks programmile „Erasmus+”, noortegarantiile ja laiematele ELi rahastamisvahenditele, nagu ESF ja noorte tööhõive algatus. Kui võimalik, tuleb neid jõupingutusi toetada riiklike ja piirkondlike vahenditega.
